RUSKI INWALID

No 20.

PIĄTEK. 24 Stycznia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Peterzburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Francyia. Szwecyia. Norwegiia. Angliia. Włochy. Turcyia. Rozmaitości.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Peterzburga, 24 Stycznia.

Naymiłościwiey roskazano bydź policmistrzem w Peterzburgu uwolnionemu od służby Pułkownikowi *Czychaczew*.

Naymiłościwiey mianowani Kawalerami orderu Swiętego Włodzimierza trzeciey klassy: Rzeczywisty Radca Stanu *Bołgarski*; Tegoż orderu czwartey klassy: Assesor Kollegski *Pospiełoff*, 9 klassy *Menzelinzoff* i pomocnik Dyrektora komory celney Mohilowskiey Radca Kollegski *Koźmiński*.

OGŁOSZENIE:

Pismo nasze *Roski Jnwalid* w ięzyku Polskim niemaiąc iescze dostateczney liczby prenumeratorów, a rozumieiąc, że trudnosci z iakiemi było sprzężone odbieranie takowego w roku przeszłym, odstręczyło ochoczych, ma za powinność donieść, że Redakcyia wszelkich w tym roku użyła środków dla nayakuratnieyszego przesłania. Obok tego uprasza łaskawych prenumeratorów, aby wszystkie w tym względzie mogące się przytrafić nieprzyiemnosci ze strony dozorców pocztowych, raczyli iey kommunikować niezwłocznie, a zapewna wszystkiemu się zapobieży.

z Odessy, 28 Grudnia.

Zima tegoroczna iest w cale nadzwyczayna w strefie tuteyszey; Począwszy albowiem od początku Listopada aż do dzis dnia doswiadczamy ciągłych mrozów czasem przechodzącysh stopni 18, a bardzo rzadko mnieyszych. Morze daleko od brzegów zamarzło i wyznaczone są znaki dla dróg sannych. Taka właśnie zima była u nas w roku 1812. Lecz w tenczas i w całey Rossyi nadzwyczay była mroźna, togoroczna zas tem iest rzadsza, iż odbieramy z prowincyi północnych i z samego nawet Peterzburga, że tam dotychczas trwa pora iesienna. Nieprzykrzylibyśmy wcale doswiadczaiąc takiego powietrza, gdyby cokolwiek więcey spadło sniegu, gdyż dotychczas iest go tak mało, iż ledwie można iechać na saniach.

Na trzeci dzień Bożego narodzenia odbyło się tu uroczyste otwarcie oddziału towarzy-

stwa Biblijnego *dziecinnego* następuiącym sposobem.

»Młodzież wychowuiąca się w liceum *Richelieu* zgromadziła się w dniu rzeczonym o godzinie 10 zrana do Kościoła Katedralnego dla słuchania mszy Swiętey. Zkąd w towarzystwie rodziców i niektórych nauczycieli przybyła do sali liceum, gdzie zgromadzeni członkowie komitetu oddziału Odesskiego iuż iey oczekiwali. Tam po odspiewaniu Hymnu *Niebiosa głoszą chwałę Boga*, czytano pismo młodzienców, adressowane do Wice-Prezydenta tegoż oddziału Archimandryta *Teofila*, przy którem przesłali mu oszczędzone od potrzeb swoich rubli 113, i nieprzestaiąc na takowey ofierze, oświadczyli chęć złożenia z siebie oddziału towarzystwa Odesskiego. Po czem odczytano także dwa odniesienia się: iedno od komitetu towarzystwa Biblijnego Rossyyskiago, drugie od Prezydenta takowego Xiążęcia JMści *Alexandra Mikołaiewicza Gallicyna*. W pierwszem poruczа się Komitetowi oddziału Odesskiego zaiąć się utworzeniem oddziału *dziecinnego*, i przyiąwszy takowy pod szczególną swoią opiekę, udzielić należnych oświeceń tym młodym w winnicy Pańskiey pracownikom; W drugiem Prezydent oświadcza wdzięczność swoią Wice-Prezydentwi Archimandrycie *Teofilowi*, iako nauczycielowi teyże młodzieży w przedmiotach religiynych, biorącemu udział w tey sprawie. Po czem tenże Archimandryta miał piękną i rozrzewniaiącą mowę. Po zakończeniu którey i przeczytaniu spisu członków składaiących oddział *dziecinny* spiewano hymn: *chwała na wysokości Bogu*. W końcu Dziękowano Wszechmocnemu za święte natchnienia wlane przez Ducha Sgo w te niewinne serca, i podniesiono mysli do Twórcy swiata, przy złożeniu naygorętszych modłów o szczęsliwe panowanie Nayiaśnieyszego Monarchy, iako naygorliwszego opiekuna Towarzystw Biblijnych. — Niepodobna opisać tey nayżywszey radości, iaka się mieściła w sercach Rodziców, Nauczycieli, i wszystkich widzów, wyczytuiących na twarzach niewinnych, tę radość niebieską i widząc ich podobnych do dzieci Jzraelskich wołaiących niegdyś: *Hosanna synowi Dawidowemu, Hosanna*.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Berlina, 23 *Styczіиа*. n. s.

Pozawczora o godzinie 6 wyiechał Król do Frankfortu nad Odrą, w celu spotkania N. Cesarzowey Rossyyskiey *Elżbiety*, powracaiącey do Peterzburga. Tegoż dnia był obiad w miescie rzeczonem dany przez Króla, po którym N. podróżna udała się w dalszą podróż przez Küstrin, a Król powrócił do stolicy tuteyszey o godzinie 9 w wieczor.

Król nasz zaszczycił orderem Orła czarnego Sekretarzów Stanu Rossyyskich, Hrabiów *Nesselrode* i *Capo d' Istria*.

Od Brzegów Menu, 17 *Stycznia*.

Nayiaśnieysza Cesarzowa Rossyyska *Elżbieta* wyiechała z Munich dnia 14 b. m. o godzinie 11 w wieczor, przybyła przez Regensburg do Bareyt i zatrzymała się w zamku Królewskim. Dnia 16 przybył tamże Xiąże panuiący Saksen-Koburgski i zaproszony był na obiad do Cesarzowey. Dzisiay N. Pani w dalszą udała się podróż przez Lipsk i Frankfort nad Odrą.

z Drezna, 15 *Stycznia*.

Xiąże *Antoni* wyieżdza w dniu 17 b. m. do Lipska dla spotkania N. Cesarzowey Rossyyskiey *Elżbiety*, maiącey wkrótce zapowrótem swoim do Rossyi przeieżdzać przez miasto wspomniane.

z Sztutgardu, 9 *Stycznia*.

Powszechny smutek po stracie Nayukochańszey Królowey naszey, iest zapewna nayprzyzwoitszą ofiarą drogim iey popiołom. Naród utracił w niey prawdziwą matkę, i każdy z obywateli naszych czuie całą wielkość tey straty. Nigdy ona nie spuszczała z oka tego ogromnego swoich czynności koła, które zostawiła teraz; wszystkie zaprowadzenia uczone, towarzystwa dobroczynności i wszelkiego rodzaiu wsparcia tyczące się ulepszenia rolnictwa i przemysłu, znaydowały się pod bezpośredniem iey zawiadowaniem i kierunkiem; widziała ona i umiała przezierać wszelkie w tych przedmiotach uchybienia, i niedostatki; czyniła wszystko co tylko mogła dla ich ulepszenia, udoskonalenia i poprawy, i zawsze była stałą w swych przedsięwzięciach, niedaiąc się bynaymniey odstraszać trudnościami i przeszkodami. Wszystkie fałszywe wykłady i tłomaczenia odrzucała bez naymnieyszey baczności.

z Karlsruhe, 9 *Stycznia*.

Nastąpiło nakoniec mianowanie posła Ewangelickiego przy dworze Rzymskim, ze strony dworu Badeńskiego. Na ten stopień

wybranym został Radca Tayny Baron *Turgheim*, będący pierwiey w służbie Xiążęcia *Hessen*. Do tego powszechnego poselstwa wysyłaiącego się do Rzymu w połowie przyszłego Lutego; dołączy się także Sekretarz poselstwa Wirtembergskiego *Blomderg*, znayduiący się teraz w Frankforcie.

z Hamburgu, 18 *Stycznia*.

Od nieiakiego czasu powietrze tu iest w cale niezimowe, iakiego żaden z mieszkańców w porze podobney pamiętać niemoże. Przy temperaturze bardzo umiarkowaney wypadaią na przemian śniegi, descze i grady, a burze częstokroć bywaią z grzmotami i piorunami.

FRANCYIA.

z Paryża, 12 *Stycznia*.

Pozawczora umarł tu po długiey i ciężkiey chorobie Hrabia *Boharnois*, były Senator i oyciec teraznieyszey Wielkiey Xiężney Badeńskiey wdowy. Matka iego znana była w świecie uczonym przez rozmaite piękne płody pióra swoiego. Zeszły Hrabia był rodzonym synowcem Hrabiego Alexandra *Boharnois*, członka zgromadzenia konstytucyynego i pierwszego męża Cesarzowey *Jozefiny*.

Na posiedzeniu wczorayszem deputowanych znaydowali się ministrowie: Spraw zagranicznych, skarbu i przychodów i sprawiedliwości. Pierwszy z nich miał krótką mowę przez którą doniosł członkom o oświadczaiącem się ze strony Królewskiey okazaniu wdzięczności narodowey Xiążęciu *Richelieu*. Po czem czytano następuiący proiekt prawa.

„Ludwik z Bożey łaski &. Chcąc oświadczyć sposobem szczególnym naszą wdzięczność za okazane usługi przez Kuzyna naszego Xiążęcia *Richelieu*, z powodu umów czynionych w Akwisgranie, w skutek których woyska cudzoziemskie ustąpiły z przedziałów naszycb; chcąc oraz, aby nagroda którą wyznaczamy była dowodem wdzięczności powszechney; postanowiliśmy i stanowiemy, aby następuiący proiekt prawa kommunikowanym został w imieniu naszem izbie deputowanych przez ministra naszego Spraw zagranicznych, Margrabiego *Dessoles*, stroża pieczęci naszey *Dessére*, i radcę Państwa *Simeon*, którym polecilismy wyłożyć szczegóołowie wszystkie pobudki, które nas do tego powodowały, i czynnie należeć do narad:

Artykuł pierwszy: Na rzecz Para Francyi Xiążęcia *Richelieu*, w celu okazania mu wdzięczności narodowey wyznacza się z prawem następstwa i pierwordzstwa *maiętność* połączona z dostoynością Para i przynosząca 50,000 franków rocznego przychodu.

Artykuł drugi: Maiętność ta będzie się składać z ziem, które wybierze Król, z liczby maiętności koronnych będących w iego rozrządzeniu na mocy prawa z roku 1814 miesiąca Października 8 dnia.—Dan w Paryżu Stycznia 11 1819 roku.

Ludwik.

Jzba wezmie ten proiekt prawa za przedmiot narad swoich na posiedzeniu następuiącem.

Xiąże *Richelieu* składał uszanowanie swoie Królowi i całey rodzinie Monarszey w dniu 10. b. m. przed wyiazdem swoim do maiętności Courtel w Departamencie Eurskim, należaiącey do małżonki iego. Powiadaią iednakże, że nieobecność iego niedługo się przeciągnie.

Liczba zmarłych w Tuluzie w roku przeszłym wynosiła 1974 osoby. Między takowemi było 120 ludzi którzy przeżyli od 80 do 100 lat wieku, a czworo takich którzy żyli od 100 do 120 lat.

Pan *Siesse* Radca Sądów Apellacyynych i brat stawnego ex opata tego nazwiska, prosił i otrzymał uwolnienie od obowiązków służby.

Powiadaią że wszystkie mieysca pomocnikow Sekretarzów Stanu, będą zamienione na dyrekcyie główne. Powiadaią że znaiomy *Camil Jordan* iuż iest mianowany głównym iednym z takowych dyrektorów.

SZWECYIA.

z Sztokolmu, 5 *Stycznia*.

W stronach tuteyszych dotychczas iescze przechodzi zima bez śniegu i mrozów: ziawisko niesłychane pod 59 stopniem szerokości północney! Lecz za to Bez liliowy i biały kwitnie iak w maiu, Agrest się rospuscza, łąki i z boża zielenieią; a poeci opiewaią pochwały tak wczesney wiosny.

NORWEGIIA.

z Chrystyianii, 5 *Stycznia*.

Donoszą z Gottenburga, że nowy gmach dla odbywania karantyny, wystawiony w Kenze, zasługuie na podziwienie powszechne, tak przez piękność i stałość budowy iak przez doskonałe i do przedmiotu naystosownieysze rosporządzenie.

Nigdy iescze przy brzegach Norwegii niewidziano tyle Wielorybów ile w tym roku

Te morskie zwierzęta w pięciu i sześciu razem, często przybliżaią się do brzegu.

ANGLIIA.

z Londynu, 8 Stycznia.

Powiadaią że cztery małżonki Xiążąt krwi Królewskiey znayduiących się teraz na stałym będzie, są od kilku miesięcy brzemienne, a przeto naypomyślnieyszą należy się cieszyć nadzieią, że korona przeydzie do potomka krwi Królewskiey w prostey linii. Z ukontentowaniem dowiaduiemy się, że Xięzstwo JchMość Kentscy wktótce powrócą do Anglii i że Xiężna JMść przybędzie tu dla odbycia połogu. Za iey przykładem powinneby póyść i inne Xiężne; zwłascza kiedy się pomyśli iak łoże Królów naszych otacza się ostrożnościami dla przekonania ludu o prawości następcy. Nieprzyzwoitą iest rzeczą, aby Xiężna domu Królewskiego, odbywała połog w iakim kolwiek starym zamku Niemieckim i wydała na świat Xiążęcia maiącego z czasem być władcą Wielkiey Brytanii. — Jenerał Amerykański *Ripley* zbiera w Baton-Rouge korpus woysk przeznaczonych iak powiadaią do Texas dla zaięcia ziemi, o którą się domagaią Stany Ziednoczone, i z którey *Komdameda* wygnał cudzoziemców. Należy za tem oczekiwać spotkania się wóysk dwóch narodów.

WŁOCHY.

z Jenewy, 30 Grudnia.

Xiąże Wielki *Michał* wyiechał ztąd do Milan, gdzie iuż stanął w dniu 24 b. m.

W Rzymie w dniu 5 Stycznia roku teraznieyszego umarła także Królowa Hiszpańska, *Ludwika-Maryia-Teresa* z domu Xiężniczka Parmeńska, maiąc wieku lat 68.

Listy z Neapolu donoszą o strasznych wybuchach Wezuwiusza.

TURCYIA.

z Smirny, 20 Listopada.

Descz gwałtowny, który w okolicach tuteyszych a mianowicie koło Czesmy spadł niedawno, przyczynił strat niesłychanych. Woda nagle wezbrana tak silno podęm wiatrów tłoczoną była, iż całe ogromne zabudowania zrywała, wywracała odwieczne drzewa i straszne urwiska skał unosiła. Ogrody, pola, łąki i winnice albo piaskiem zostały zaniesione, albo połamane i zniszczone tak dalece, iż żadney niepozostało nadziei ani dla żniwa następnego roku, ani dla tegorocznego winobrania. Stratę przyczynioną tym spustoszeniem oceniaią do 5000 worków złota.

W tych dniach odbito skarbiec Bankiera Vice-Króla Egiptskiego i skradziono kilkakroć sto tysięcy piastrów. Rozumieią, że właśni bracia i synowcowie tegoż bankiera, dopuścili się tego złodzieystwa.

ROZMAITOŚCI.

Dalszy ciąg podróży Oficera Morskiego i szczegółów krainy Monte-Negro.

Nauki, rzemiosła i Język.

Czarno-górale, są narodem naymniey maiącym oświecenia. Ci między nimi, którzy umieią czytać i pisać, poczytani są za ludzi uczonych. Duchowieństwo iednakże wyższe i szlachta, która była w służbie Rossyyskiey maią dosyć wiadomości. Oprócz Xiąg świętych drukowanych w Kiiowie, żadnych innych nieczytaią. Kunszta i rękodzieła oprócz koniecznie potrzebnych w życiu, zupełnie im są nieznane; przedmioty albowiem zbytków, w sposobie życia iaki prowadzą, są dla nich w cale nieużytecznemi. W każdym domu z wełny własnych owiec i sierści kóz robi się sukno proste siermiężne, którym się odziewaią, a własne ich pola dosyć wydaią lnu dla zrobienia płótna na koszule. Króy ich sukień zawsze iest iednostayny, a nawet znaczenia wyrazu Mody nierozumieią. Maiąc to co iest koniecznie potrzebnem, znaiąc tyle tylko kowalstwa i ślosarstwa, ile do naprawienia fuzyi i pługa potrzeba, bynaymniey się niotroszczą o nabycie innych. Kobiety między nimi są powiększey części rzemieślnikami.—Czarnogórale ciesząc się dotychczas prawdziwą wolnością i maiąc mało związków z innemi narodami, dochowali pierwiastkową czystość iężyka Słowiańskiego. Wymowa ich iest miękksza i przyiemnieysza aniżeli Serbów, Kroatów i Dalmatów; pierwsi albowiem wyrazy Słowiańskie pomieszali z Tureckiemi, drudzy z Niemieckiemi, a ostatni z Włoskiemi. Czarno-górale piszą literami Słowiańskiemi, iakiemi są pisane Xięgi kościelne w obrządku greckim.

(*Dalszy ciąg iutro*).

W PETERZBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.